

Dr. h.c. mult. prof. PhDr. Ing. Štefan Kassay, DrSc. · prezident INTERCÉDU

Úskalia vyplývajúce z psychologického útoku na človeka nezárateľným rastom informačných vplyvov a rizik neoprávneného zásahu do počítačových systémov

Pri pokladnejšom preštudovaní predbežnej osnoveny výskumného v šchéme sa mi ako prvá vynára otázka, či je vôbec zvláduteľné prebriť sa množstvom vplyvov, ktoré na verejnú mienku vplývajú. Je rad ďalších pochybností, prečo považovať zmeny medzi procesom tvorby verejnej mienky a mienkotvornou osobnosťou za príležitosť súčasnému stavu poznania? Este donedávna by som o odpovedi musel dlhšie zavážať. Avšak rozvojom informačnej a komunikačnej technológie a rôznymi súvisiacimi aktivitami sa zrodilo niečo, čo je nevyhnutné, neprehliadnuteľné a pre doterajšie teórie tvorby verejnej mienky môže znamenať jej presun do histórie, v skutočnosti jej totálnu degradáciu a doslova pád systémov, ktoré sa o túto teóriu opierali.

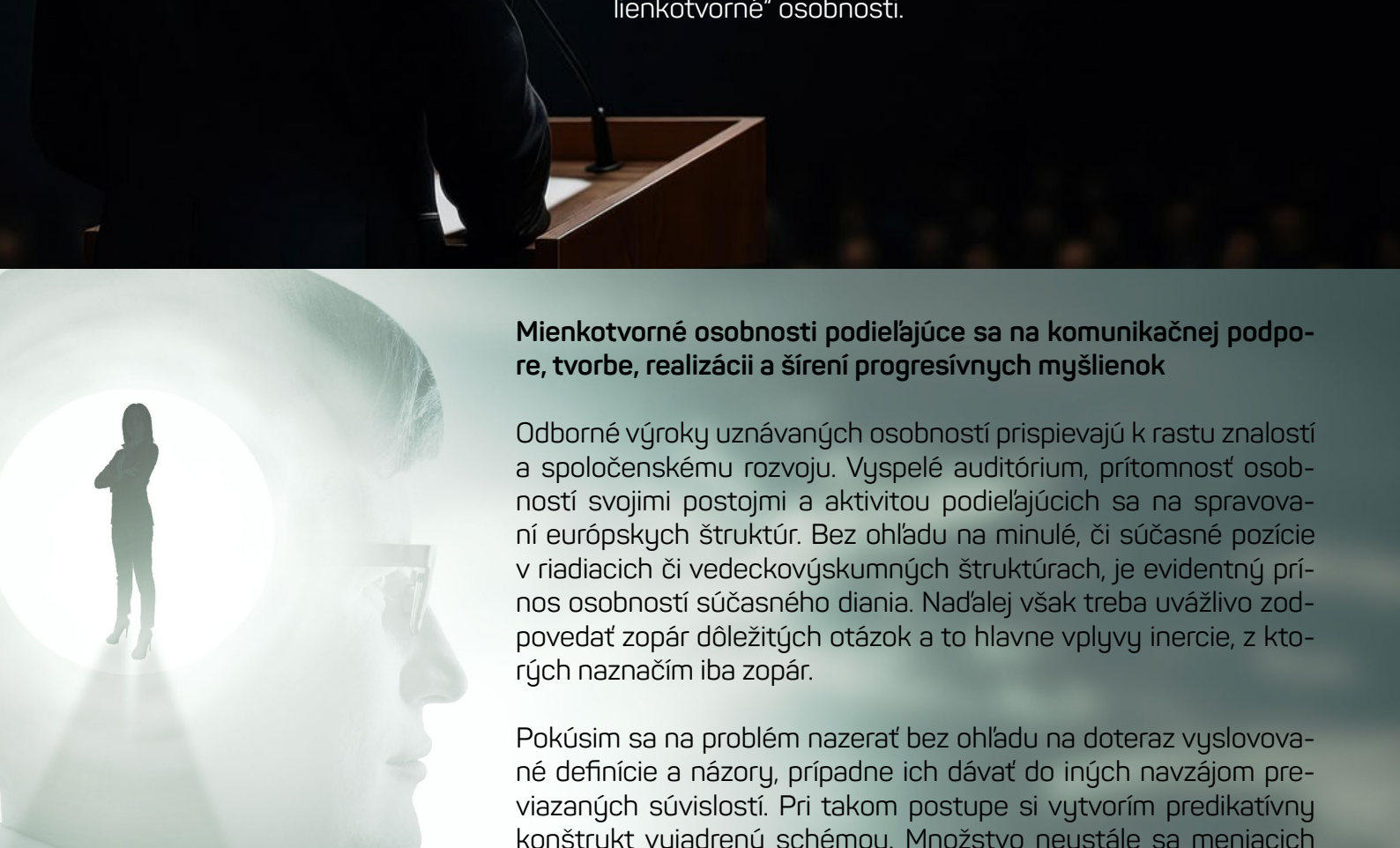
Stupeň spoločenskej naliehavosti

Významnosť prezentácie totiž rastie s cheskom prezentovaného artefaktu. V priamej súvislosti so spoločenským významom jeho účinku na recipienta, a veľkosťou možného „zásahu“ ľudí, ktorí práve vzhľadom na spoločenský význam prezentovaného diela sú zodpovední a spôsobilí prispieť k naplneniu spoločenských významných a žiaducich cieľov. Preto podľa môjho názoru synonymom slova prezentácia je stupeň spoločenskej naliehavosti s požiadavkou nasadenia tvorných schopností a prostriedkov realizácie, využitia rozhodovacích kompetencií na najvyšších stupňoch decizných zložiek daného spoločenského systému, samozrejme aj v globálnom rámci. Pôsobí tu aj kauzalita systémov podľa veľkosti a stupňa rozvoja.

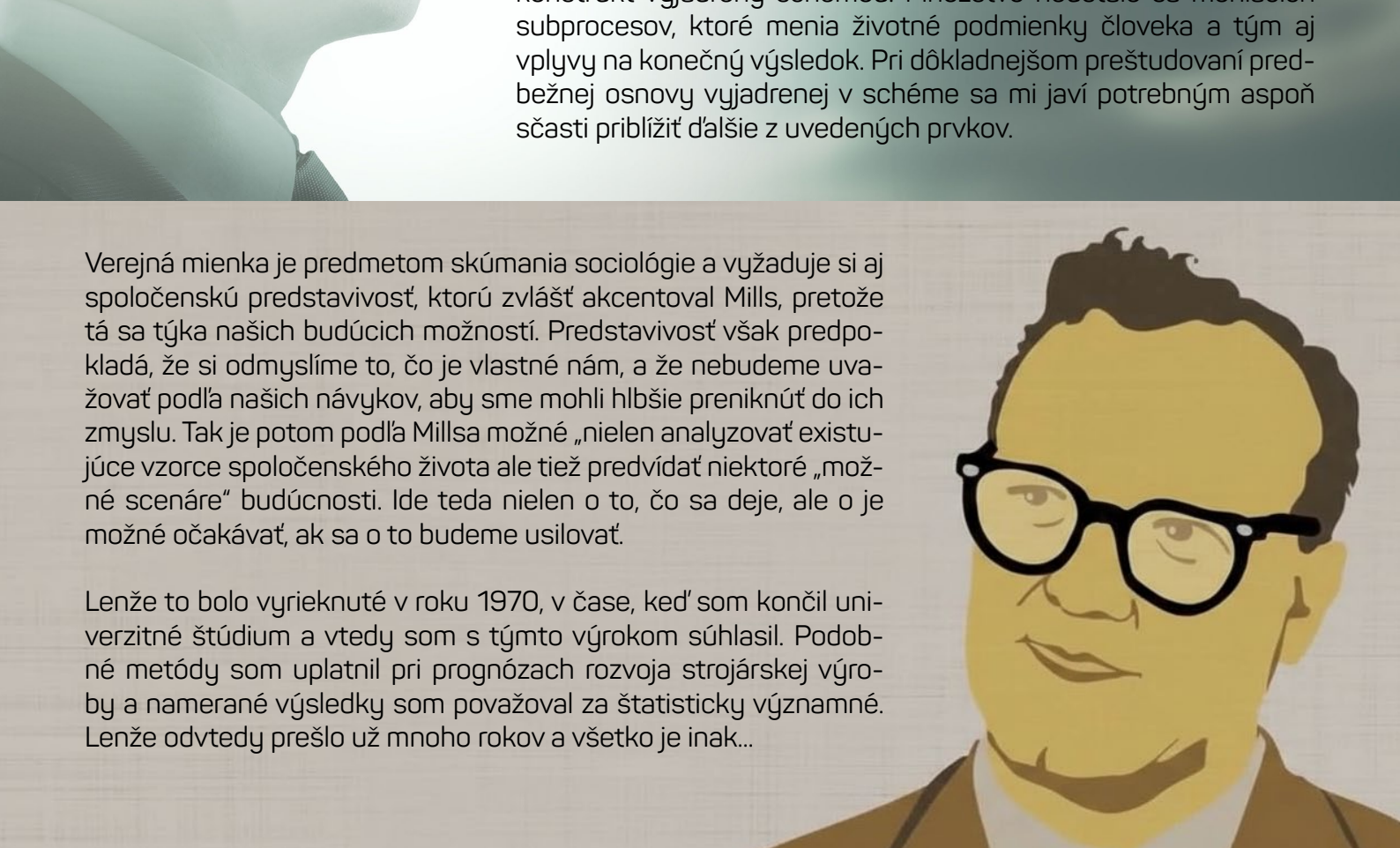
Spoločnosť priľisť poháňaná trhom

„Problémom našej súčasnosti je, že máme spoločnosť príliš poháňanú trhom, čo kruto dopadá na finančný svet. Peniaze nie sú všetko. Dúševnou ponukou situáciu, v ktorej sa dá žiť. Toto je dôležitá časť podnikania. Spôčiva v ľudskom rozmere smerom k virtuálnemu peňaženku trhu. Preto každý podnik musí ako svoju hlavnú zásadu zväziť základné hodnoty, ako zaobchádzať so zamestnancami čestne a ako ich motivovať. Ľudský život je jedinečný – skutočný líder to musí brať do úvahy. Je to názor Felixa Ungera, prezidenta Európskej akadémie vied a umení v Salzburgu.

Podpora vedy a vzdelávania na všetkých stupňoch komunikácie

Významní, medzinárodne uznávaní predstavitelia vedy a vzdelávania sa vyjadrujú k prezentovaným artefaktom. Nosnou podstatou prezentácie je však existencná nevyhnutnosť podpory a utvárania spoločenského vedomia v kontexte so svetovým dianím. Pri takom ponímaní nie je až také zložité orientovať sa v systémoch spoločensky závažných pozícií počnúc od Európskej únie, jej systémov, cez premiérov a vlády krajín EÚ až po široké rozvetvenie politicko – ekonomických vzťahov v globálnom rámci.

Zásadný rozdiel medzi šírenou myšlienkou a opakovanou mienkou? Na prezentovaných artefaktoch by sa mali podieľať rovnako diplomati, podnikatelia, vedci a vrcholoví reprezentanti štátu. Je dost príkladov a rad prezentácií ukázali, že progresívne videnie reprezentantov našej krajiny, ktorí kooperáciu v duchu medzinárodnej koexistencie sa stávajú realizátormi spoločenských prospešných cieľov, sú hľbateľmi spoločenskej ekonomiky. Súčasne svojim úsilím prispievajú k šíreniu poznatkov svetovej vedy a napomáhajú aplikáciám progresívnych znalostí do produkčnej praxe. Je nečase rozhodnúť sa o ďalšom použití termínu „mienkotvorná osobnosť“. Dvody som už uviedol v doterajších konštatáciách. Za správny termín považujem „myslienkotvornú“ osobnosť.

Mienkotvorné osobnosti podieľajúce sa na komunikačnej podpore, tvorbe, realizácii a šírení progresívnych myšlienok

Odborné výkony uznávaných osobností prispievajú k rastu znalostí a spoločenskému rozvoju. Výsledné auditorium, prítomnosť osobností svojimi postojmi a aktivitou podieľajúcich sa na spravovaní európskych štruktúr. Bez ohľadu na minulé, či súčasné pozície v riadiacich či vedeckogyskumných štruktúrach, je evidentný prínos osobností súčasného diania. Nadalej však treba uvaživo zodpovedať zopár dôležitých otázok a to hlavne vplyvu inercie, z ktorých naznačím iba zopár.

Pokúsím sa na problém nazerať bez ohľadu na doteraz vyslovené definície a názory, prípadne ich dávať do iných navzájom previazaných súvislostí. Pri takom postupe si vytvorní predikatívny konštrukt vyjadrený schémou. Množstvo neustále sa meniacich subprocesov, ktoré menia životné podmienky človeka a tým aj vplyvu na konečný výsledok. Pri dôkladnejšom preštudovaní predbežnej osnovy vyjadrenej v schéme sa mi javí potrebným aspoň sčasti priblížiť ďalšie z uvedených prvkov.

Verejná mienka je predmetom skúmania sociológie a vyžaduje si aj spoločenskú predstavivosť, ktorú zvlášť akcentoval Mills, pretože tá sa týka našich budúcich možností. Predstavivosť však predpokladá, že si odmyslíme to, čo je vlastné nám, a že nebudeme uvažovať podľa našich návykov, aby sme mohli hlbšie preniknúť do ich zmyslov. Tak je potom podľa Millsa možné „nielen analyzovať existujúce vzorce spoločenského života ale tiež predvídať niektoré „možné scenáre“ budúcnosti. Ide teda nielen o to, čo sa deje, ale o je možné očakávať, ak sa o to budeme usilovať.

Lenže to bolo vyriešené v roku 1970, v case, keď som končil univerzitné štúdium a vtedy som s týmto výskumom súhlasil. Podobné metódy som uplatnil pri prognózach rozvoja strojárkej výroby a namerané výsledky som považoval za štatisticky významné. Lenže odvtedy preslo už mnoho rokov a všetko je inak...

1. Tvorba verejnej mienky. Pravdaje, aj pri uvedených pochybnostiach vychádzam z premisy, že proces tvorby verejnej mienky je závislý na znalostnej úrovni svojim zameraním najbližšie k posudzovanej otázke, vrátane situáčného a osobnostného emocionálneho vplyvu. To schémou možno jednoducho usadiť už naznačeným myšlienkou, že do procesu úduje nemajú prakticky porovnateľný význam, že do tvorby tvorby verejnej mienky nevstupujú žiadnym základem, že sa neuplatňujú žiadne kritériá, že sa nevytvárajú žiadne osobitne špecifikované a čiastkovo hodnotené skupiny.

2. Názory jednotlivcov a neformálnych skupín. Cieľ proces hodnotenia, proces, v ktorom sa vytvára verejná mienka, až napokon dôjde k jej osvojeniu, je súborom vplyvov veľmi nekonzistentných, náhodných vplyvov, je rôznorodý a vo vzťahu ku kvalite jednotlivcov, ktorí sa na procese zúčastňujú.

3. Životné podmienky. Je zrejmé, že dobré životné podmienky môžu iniciovať jedince k snovaniu ďalších plánov, avšak môžu viesť aj k zaháľke a priživníctvu. Z hľadiska utvárania osobnosti a vplyvov na jedince sú žiadne prostredie, životné podmienky. Osobitne prírodné (životné, biologicke) prostredie – spoločenské prostredie. Prírodné prostredie zahŕňa všetko to, čo je súčasťou prírody. Podobne predovšetkým na správa života človeka a na povahu pracovného prostredia. Životné podmienky v rôznom charaktere i geografickom členitosti zanechávajú stopy i na ich priradené, vlastností a schopnostiach človeka. Bez ľudských vzťahov a komunikácie nemôže existovať proces odovzdávania a sprostredkovania vedomostí, skúseností a príprava človeka pre život a prácu.

4. Osobnosti politického a verejného života. Osobnosť pôsobiaca v politickom a verejnom živote má významný vplyv na formovanie názorovej platformy v priestore jeho operačného pôsobenia. Osobitne významnú komunikačnú prínos získava osobnosť, jedinec pri zapojení sa do organizovanej činnosti, napríklad v rámci politických strán, pri možnosti pôsobiť v procesoch zahraničnej politiky a diplomacie.

5. Uznávané osobnosti vedy a školstva. Vedecké autority a široké znalosti v edukačných procesoch a vedeckých publikáciách. Majú veľký vplyv na osvojovanie si nových znalostí, jednak na základe vlastných edukačných procesov, jednak aktívnu účasť vystúpeniami na konferenciách a iných spoločenských významných udalostiach. Aj v prípadoch prezentácii artefaktov a šíreniu nových znalostí významne prispieva výsledné auditorium, prítomnosť osobností prejavujúcich sa svojimi postojmi a aktivitou. Je to efektívny spôsob zvyšovania záujmu o zásadne nové dusevné alebo materiálové produkty. Pravdepodobnosť vyššej objektivítvy sa dá dosiahnuť, ak ide o integráciu podpory dusevného a materiálového produktu. Má svoj objektivný charakter a to aj v uplatnení viacerých foriem komunikačnej podpory a ďalších nárokov v rámci ekonomickej diplomacie, prípadne rekonštrukciu sústavy komunikačných obsahov a foriem.

6. Média, verejne prezentované názory. Média pôsobia ustavične, doslova bez prestania 24 hodín denne. Nie náhodou sa od nepamätám hovorí, že „tak ako vychádza slnko, musia spolu s nim zapať svetlo sveta aj noviny“. Znenie uvedeného sloganu by sme dnes už mali rozšíriť o všetky možné tlačové a elektronické nosiče informácií, vrátane interpersonálnej komunikácie povýšenej mobility, e-maily, atď. Ďalšie vymenovanie je zbytočné, pretože vedecko-technický pokrok prináša nové a nové prelomové výnalyze, z ktorých informácie a komunikačné prostriedky. Možno aj takmer v podstate všetko svetového, audiotóna – do rastu kvantitv myslených vplyvov sa usilujú osobnosti podľa zákonitostí psychologických a sociálnych vied.

7. Náboženstvo. Náboženstvom sa zaoberá viacero vedných disciplín, z rôznych uhol pohľadu. Je hlavným predmetom záujmu religionistiky, ktorá sa ho snaží skúmať z fenomenologického hľadiska. Ďalej filozofie, antropológie, kulturológie, etnológie a psychológie. Je to vzťah človeka k posvätnému, prostredníctvom ktorého človek transcende svoju skúsenosť s vonkajšou realitou. V úžkom zmysle je náboženstvo vierou v jedného Boha alebo vo viacerých bohov. Tento vzťah si človek vytvára na základe zeme-písneho a kultúrneho rámca, v ktorom sa nachádza. O jeho rozmanitosti svedčia nespočetné náboženské predstavy na celom svete. V súčasnosti nie sú náboženské predstavy ľudí natolko viazané zeme-písneho polohou a tradíciou z dôvodu jednoduchého šírenia náboženského myslenia po celom svete. V veľkých náboženských systémom sa zväčša viaze posvätná literatúra, v ktorej sú obsiahnuté predstavy o priebehu stvorenia sveta a ľudí, predstavy o posmrtnom živote, obsahuje morálne normy a hodnotové štruktúry. Poskytujú tak veriacemu človeku komplexný pohľad na svet. Pre mnohých religióznych ľudí podáva náboženstvo a náboženskú prítomnosť vysvetlenie zmyslu a smerovania ich existencie.

8. Rast kvantitv informácií. Narastaním množstva kvantitatívnych ukazovateľov dôjde k bodu, keď veci zmenia svoju kvalitu (zme-nalnosť, alebo revolúcie (skokom) – zákon veľkej zmeny. Hneď ako vec zmení svoju kvalitu, táto kvalita sa stáva kvantitv v prospech vyššej kvality.

9. Kvalita informácií. Ak kvalita je vnútorná určenosť vecí a javov, organická jednota vlastností, znakov a zvláštností, ktoré daný jav odlišujú od iných. Kvalita je celostný, relatívne stále súhrn znakov, ktoré určujú vlastnosti, resp. špecifiku daného predmetu. „Neexistujú kvality, ale len veci a kvality“. Dialektika kvality je aj premenou na kvalitu, môže byť teoretický prijateľná, v praxi je však nezávladná. Zápleva informácií by podľa dialektického zákona mala viesť k novej kvalite informácií. Ale ak som na začiatku mojich úvah o kvalite mienkotvornej osobnosti hovoril o problémoch so stanovením kritérií, podľa ktorých by sa mala mienkotvorná osobnosť hodnotiť, som pri tej otázke znovu iba na trochu rozšíril, ktoré z množstva informácií sú prospešné rozvoju človeka, rastu jeho kvality a spoločnosti konat správne, spravodlivé a v prospech spoločnosti?

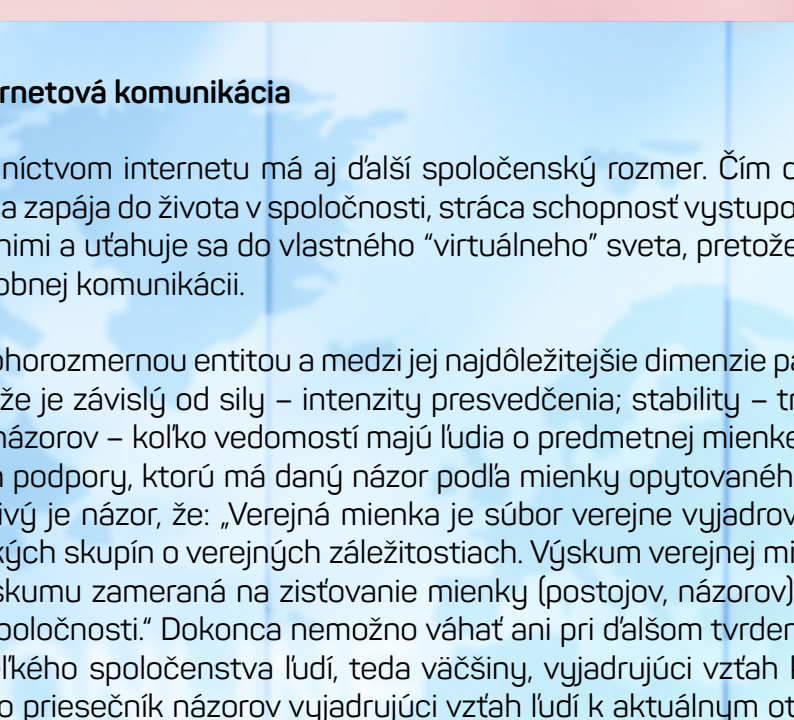
10. Mienkotvorné osobnosti. Podieľajúce sa na komunikačnej podpore, tvorbe, realizácii a šírení progresívnych myšlienok obsiahnutých v artefaktoch, jednotlivých zväzkoch pentagónu, prispievajúcich k rastu znalostí a spoločenskému rozvoju podieľajúcich sa na spravovaní európskych štruktúr mienkotvorných osobností našej krajiny kooperujúcich v duchu medzinárodnej koexistencie, realizátorov spoločensky prospešných cieľov, hľbateľov ekonomiky. Súčasne svojim úsilím prispievajú k šíreniu poznatkov svetovej vedy a napomáhajú aplikácii progresívnych znalostí do produkčnej praxe.

Ak to zhrniem, z doteraz uvedeného vyplýva, že dosiahnutie primeranej štatistickej prijateľnej verejnej mienky z pohľadu objektivítvy prakticky nie je možné, pretože nie je možné dosiahnuť objektívny výpovedi do procesu vstupujúcich osobností, dokonca ani osobností, ktoré sa zapájajú do rozhodnutia úrovnice spoločnosti. Nedovolení si tvrdiť, že dokonca aj integrácia podpory dusevného produktu má svoj objektivný charakter a to aj v uplatnení viacerých foriem komunikačnej podpory v rámci ekonomickej diplomacie a akierom sústavy komunikačných obsahov a foriem. Ak som spomenul situáciu vplyv, viem si ho predstaviť napríklad, aj pri demonštráciách, štrajkoch a pod., kde pôsobí masové silnenstvo, alebo v iných prípadoch, poveselne pri lacnej extáze, alebo existencii vedomia v podvedkách.

Môžem teda bez veľkých výhrad povedať, že treba rozlíšiť „opakovanie rozumu“ a vlastný názor „myslie-lienku“. Je to zásadný počiatočný, pretože bezmyšlienkové opakovanie čohokoľvek v dannej prívali stiesnenej situácii je rovné „syndromu hľadania pravdy“ od vplyvov najbližšie sa pohybujúceho človeka. Tým sa to rovnako masovým demonštrácií ako aj komunikačnej manipulácii informácií, ako aj rozruchu a kládneho i záporného kriklivého pri príprave napríklad prezentácií artefaktov väčšieho významu.

Pravdivé je sice relatívne, ale je aj neústojné, ak jeden deň je pravda diametrálne iná, ako ďalší, či predchádzajúci deň. Štandardne sa s tým nájde. Bez veľkých problémov niekoho označiť za experta, ktorý, napríklad v médiách, vysloví svoj názor, ktorý je konkrétne nesenie. Od tejto chvíle sa stáva expertom. Pochopiteľne, kvalita hodnotenia takého experta je poväčšine založená na osobnom názore, ktorým nepodporuje objektívne hodnotenie. Absentujú tu kritéria oprávňujúce vysloviť skutočne objektívny názor. Na akom základe sa potom tvorí verejná mienka?

Este pochybnéjšie to býva, ak sa vyslovujú názory v rámci politických volieb a postupne sa formujú „názorový vodcovia“ (opinion leaders). V tomto procese pôsobí hodnotový systém na strane voleného i na strane voličov a to veľmi zvláštna. Volený môže pôsobiť celkom racionálnymi argumentmi, nemusia však zodpovedať skutočnosti, voľč môže podliehať príru informácií, ktoré pôsobia na voľča, vlastne ho manipulujú. Každopádne, konečný názor voliča nevychádza z „vlastnej hlavy“, ale z emocionálneho vplyvu v rozhodujúcom období. Podobne je to aj s mienkotvornými osobnosťami.

TRUE

V prípade, že sa do rozhodnutia zapája veľký počet jedincov, a na základe ich názoru sa urobí závažné rozhodnutie, napríklad až na úrovni štátu, stojí za to daný postup a vôbec jeho použitie prehodnotiť. Tým sa to aj takých frekventovaných a vzájomne závislých pojmov, ako sú verejná mienka a mienkotvorná osobnosť, ktorých výklad je konzervatívny, do viaceror definícií. 1. súhrn názorov a hodnotení, ktoré vyjadrujú dianie verejnosti k určitým problémom alebo téme (napríklad téme politické, hospodárskej, kultúrnej), alebo 2. stanoviská vzájomne prijímaného v určitej spoločenskej skupine (rodovárskych, politických, mravných či náboženských rzú). 3. zhody názorov medzi členmi verejnosti, ktoré sú dosiahnuteľ vzájomnou diskúziou, 4. zverejnený názor. Verejná mienka sa vo všeobecnosti chápe ako dynamický proces, v ktorom sa myšlienky vyjadrujú, prispôbujú, zmeriujú na ceste ku kolektívnemu určeniu smeru rozvoja.

Budúcnosť médií a multimédií z pohľadu formovania verejnej mienky

Komunikácia sa dosahuje formovanie mienkotvorného prostredia a vyváženie procesov makroekonomickej a mikroekonomickej. Posudzovanie agregovaných hodnôt na úrovni národnej ekonomiky, štátne zásahy, doladovanie a prerazovanie hodnôt vytvorených zväčša podnikateľským sektorom umožňujú racionálne pre-pojenie s výrobou, inováciami, rozhodovaním, dopytom a ponukami na trhu a podnikom.

Verejná mienka a masová komunikácia

Zväčša sa tvrdí, že: „Medzi najvýznamnejších spoluvtorcov verejnej mienky patria médiá a masová komunikácia“. Aby médiá mohli aspoň približne reprezentovať verejnú mienku, musia byť slobodné. Verejnú mienku s masovou komunikáciou nemožno srovnávať – médiá majú v mnohých dôležitých otázkach odlišné názory ako je jestvujúca verejná mienka, dokonca jednotlivé médiá reprezentujú mnohokrát rôzne názory na ten istý spoločenský či politický problém. Vplyv médií na ľudí musí byť nepretržitý a k všeobecným (do toho zväčš náklad novín, počet divákov či poslucháčov) a konečným dôsledkom formovanie názoru či postoja recipientov. Verejná mienka vzniká na platforme rozdielných názorov, pričom verejná mienka ich (aj vplyvom médií) zblízke. Média majú obrovský vplyv na formovanie verejnej mienky, a tak veľa závisí aj od ich vlastností. Ich silu však netreba preceňovať, hoci existujú aj iné formy (činnosť štátnych a politických inštitúcií, osvetu, umenia, kultúry a pod.). Média podávajú informácie (dávajú podnet verejnosti na zaujatie stanoviska k verejným otázkam). Žurnalistické informácie sú predmetom každodenných diskusií a spôsobom ich uverejňovania alebo zamlčovania orientujú v rôznych spoločenských skupinách pozornosť na konkrétne spoločenské javy.

Omačujúco pôsobia články o tom, že: „Celý svet ziska intelligen-ciu“. Na človeka pôsobí napríklad možnosť tvorby správ podľa algoritmu. „Internet zlikvidoval užierku a to so spravodajskými médií spravil tlačové agentúry, ktoré neustále vypúšťajú nové informácie s tromi cieľmi: byť čo najrýchlejší, získať čo najviac klikov a udržať pozornosť. A potom prišli sociálne siete... No čokoľko sa Facebook aj Twitter premenili na jedny z najrýchlejších informačných kanálov, vďaka ktorým sa aktuálny či zaujímavý článok šíria ako vírus. Pre médiá sa zo sociálnych sietí stal jeden z najdôležitejších zdrojov návestvenosti. Zároveň však od istej miery od nich prevzal kontrolu nad tým, čo verejnosť za-ujíma. Kto bude chcieť v budúcnosti prežiť, musí sa podriadiť sociálnemu algoritmu.“ Čo to urobí s tvorbou verejnej mienky?

Verejná mienka a internetová komunikácia

Komunikácia prostredníctvom internetu má aj ďalší spoločenský rozmer. Čím dlhšie strávi človek pri internete, o to menej sa zapája do života v spoločnosti, stráca schopnosť vystupovať medzi ľuďmi, vstupovať do interakcie s nimi a utvárať sa do vlastného „virtuálneho“ sveta, pretože sa stáva závislým na počítačovej, nie na osobnej komunikácii.

Verejná mienka je mnohorozmernou entitou a medzi jej najdôležitejšie dimenzie patrí: smer – pozitívny, neutrálny, negatívny; že je závislý od sily – intenzity presvedčenia; stabilitu – trvanie názorov v case; informačnej podpore názorov – kolko vedomostí majú ľudia o predmetnej mienke; a spoločenskej podpore. Rozsah – rozsah názorov, že má daný názor podľa mienky opytovaného, nemožno pochýbovať. Rovnako uspokojivý je názor, že: „Verejná mienka je súbor verejne vyjadrovaných mienok členov rozdielných spoločenských skupín o verejných záležitostiach. Výskum verejnej mienky je osobitná zložka sociologického výskumu zameraná na zisťovanie mienok (postupov, názorov) verejnosti k rozmanitým otázkam života spoločnosti.“ Dokonca nemožno vŕhať ani pri ďalšom otázkam, že je to hodnotenie úsudku, myšlienok veľkého spoločnosti ľudí, teda väčšiny, vyjadrujúci vzťah k otázkam sociálneho a verejného života, ako prísiechné názorov vyjadrujúci vzťah ľudí k aktuálnym otázkam – otázkami postoje, názory a mienku väčšiny obyvateľstva, že je to to historická kategória, ktorá sa odráža vývia (od najstarších prejavov, v rodovárskych a spoločenských systémoch, kde jej prejav boli obmedzené, cez obdobie prvých priemyselných revolúcií až po súčasnosť) a že ide o je to spoločenský jav, ktorým je predmetom skúmania viacerých vedných odborov – filozofie, sociológie či politológie. Pravdivé sú aj „Základné prístupy k hodnoteniu významu verejnej mienky: liberalistická – chápe verejnú mienku ako kontrolu vlády, alebo ako formu vlády a konzervatívna – chápe verejnú mienku ako nevyhnutnú zlo, s čím musí vláda rátať.“ V encyklopedických prácach a na internete prevládajú tvrdenia, že: „Pri tvorbe mienky majú určujúcu úlohu postoje (mienka je závislé od vzdelania človeka, charakteru jeho práce a jeho záujmov, nedostatok informácií a predmetu podstatne odobratie racionálne jadro mienky, ktorá potom môže byť povrchne a nepresne hodnotiť určujú jej údaje udalosť). Mienka sa dá skôr pozorovať možno ju skôr identifikovať ako postoj. Mienka poskytuje informatívny materiál, je menševšia a podlieha rôznym faktorom. Postoje sú trvalejšie. Mienka z postojov vychádza a bez postojov nemôže existovať. Mienka má najmä hodnotiaci charakter, je verbalizovaním, zjednotením vyjadrením pri stretnutí s novým javom, na ktorý človek chce alebo musí reagovať. Pre tvorbu mienky sú postoje určujúcim faktorom. Pojmý „názor“ a „mienka“ nie sú totožné, aj keď sa výrazovo často zamieňajú. Názor stoji kde medzi mienkou a postojom. Kým mienka je skôr spontánna reakcia na novú skutočnosť, názor je výsledkom rozumovej činnosti, hodnotenia vlastných skúseností s časovým odstupom. Postoj je z hľadiska prepracovanosti, stability a trvanosti najvyššou kategóriou a je určujúcim pri tvorbe názorov a mienky.

Štatistická významnosť výpovedi názorov, či hodnotení expertov tvoria-cich verejnú mienku

Ak predikujem, že štatistické metódy majú veľkú význam aj pre skúmanie a vyhodnocovanie ekonomickej diplomacie ako celku, alebo aj jeho jednotlivých segmentov podľa osobitne, na tento účel spracovania triedenia. Pokúsím sa to vysvetliť, v čom je štatistická významnosť zhodná o súčasnom realitou a v čom môže byť podobná klamlu. Treba aj zväziť, či objektívna stránka týkajúca sa používaných metód a nástrojov je dostatočným dôvodom na uplatnenie zaužívaných definícií, ktoré nemožno poprieť, že štatistická významnosť vyjadruje mieru pravdepodobnosti, že zistený výsledok platí pre základnú populáciu v danom pásme odchýlok. Štatistický význam je výsledok vtedy, ak je pravdepodobnosť, že nevzniká náhodne, je vysoká. V praxi sa často používa 95% hladina významnosti.

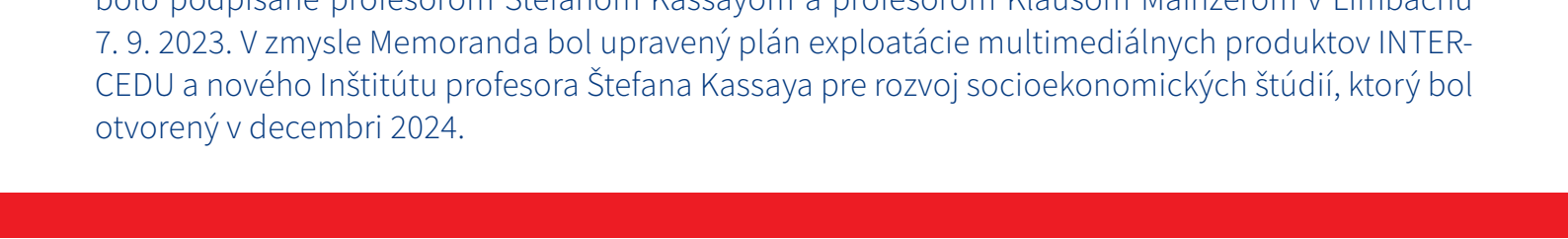
Ak by platilo moje predchádzajúce čiastkové zhnutie, že dosiahnutie primeranej štatistickej významnosti pri vytváraní, alebo posudzovaní verejnej mienky z pohľadu objektivítvy prakticky nie je možné, potom je to rovné „vyhlásenie vojny“ s odporcom tohto názoru, ktorých bude väčšina porovnaní so sympatizantmi. Na druhej strane ti, ktorí nie sú spokojní so svojou úrovňou prijaie na kultúrny a dostojný život, je absolútna väčšina a to nielen v našej krajine, ale doslova na celej zemeguli. Z toho by ale vyplývalo že sú zbytočné akokoľvek merania či testy, všetko je dopredu jasné. Na druhej strane, ak predmetom štatistickej skúmania je hromadný jav a jednotlivý jav je zaujímavý iba ako súčasť, elementárna zložka hromadného javu, potom jednotlivé javy (individuálne) sa chápu iba ako špecifický prejav hromadného javu, čo je zase možným prínosom pre ekonomickej diplomacie, hľadanie a výber najvhodnejších metód a spôsobov posilňovania jej spoločensko-ekonomickej funkcie.

Problematika štatistickej významnosti názorov a hodnotení expertov, najmä tých s globálnym dosahom, ktorí aktívne formujú verejnú mienku, je komplexná a vyžaduje si opatrný prístup. Aplikovať koncept štatistickej významnosti, ako ho poznáme z kvantitatívneho výskumu, priamo na jednotlivé expertné výpovede je vo väčšine prípadov metodologicky nesprávne, alebo prinajmenšom veľmi problematizujúce. Štatistická významnosť sa typicky prínajme na výsledky analytických dát zo vzorky, kde posudzujeme pravdepodobnosť, či pozorovaný efekt (napr. rozdiel medzi skupinami, korelácia) nie je len dielom náhody. Názor alebo hodnotenie jednotlivého experta, aj keď je založené na hlbokých znalostiach a skúsenostiach, nie je samo o sebe výsledkom štatistického testu v tomto zmysle. Avšak, môžeme sa na túto problematiku pozrieť z iných uhol, ktoré sa dotýkajú validity a váhy expertných názorov. Namiesto priamej aplikácie štatistickej významnosti na zisťovanie výrok by sme mali zvážiť skôr nie kritériá hodnotenia. Jedným z nich je konsistentnosť a miera zhody medzi viacerými nezávislými expertmi s daným obsahom. Ak sa významný počet expertov nezávisle od seba zhodne na určitom hodnotení alebo predikcii, môžeme hovoriť o expertnom konsenze, ktorým má vyššiu váhu a dôveryhodnosť, hoci stále je to štatistická významnosť v pravom slova zmysle. Toto mieru zhody je možné kvantifikovať a analyzovať, napríklad pomocou metód ako „Delphi“ alebo analýzou „inter-rater reliability“, ak máme k dispozícii hodnotenia od viacerých expertov.

Ďalším dôležitým aspektom je história prítomnosti daného experta. Ak expert opakovane preukázal schopnosť presne predikovať udalosti alebo správne analyzovať situácie vo svojej doménnej oblasti, názory získavajú na váhu. Toto historické úspešnosti jeho možno doplniť analýzou, a hoci to opäť nie je priama štatistická významnosť jedného konkrétneho experta, poskytuje to indikátory spoľahlivých zdrojov. Pri osobnostných a globálnych dosahom vstupuje do hry aj faktor mediálnej amplifikácie a platformy, ktorú majú k dispozícii. Ich schopnosť ovplyvniť verejnú mienku často nesúvisí len s odbornosťou, ale aj s charizmou, rétorickými schopnosťami a prístupom k masmédiám či sociálnym sieťam. Verejnosť môže ich názory vnímať ako „významné“ v zmysle dôležitosti a vplyvu, čo sa však môže mylne zamieňať za vedeckú alebo štatistickú validitu. Mediá často prezentujú názory týchto osobností bez dostatočného kontextu alebo kritického zhodnotenia metodológie, či možných konfliktov záujmov.

Kritické hodnotenie expertných výpovedí by malo zahŕňať aj transparentnosť metodológie a dát, na ktorých sú založené. Ak expert jasne komunikuje východiská svojej analýzy, použité dáta a metódy, a priznáva jej neistoty, jeho výpovede je hodnotiteľnejšie. Naopak, kategorické tvrdenia bez zjavného podkladu by mali byť prijímané s väčšou rezervou, bez ohľadu na reputáciu alebo globálny dosah daného experta. Je tiež kľúčové rozlišovať medzi expertným názorom v rámci úzkej špecializácie a názorom na tému mimo tejto oblasti. Fenomén, keď uznávaní odborníci (napr. nositelia Nobelovej ceny) vyjadrujú silné názory na témy mimo svojej expertízy, je častý a ich autorita v jednej oblasti sa neoprávnenne prenáša aj na iné.

Zhrnuté, pojem „štatistická významnosť“ je v kontexte hodnotenia jednotlivých názorov globálnych expertov formujúcejich verejnú mienku väčšinou neaplikovateľný. Namiesto toho je potrebné zamerať sa na komplexnejšie hodnotenie validity ich tvrdení prostredníctvom analýzy konzistentnosti s inými expertmi, histórie prítomnosti, transparentnosti metodológie, možných skreslení a konfliktov záujmov, a rozsiahu ich skutočnej odbornosti. Pre verejnosť je dôležité rozvíjať kritické myslenie a mediálnu gramotnosť, aby dokázala rozlíšiť medzi vplyvom a skutočnou informačnou hodnotou expertných výpovedí v globálnom informačnom priestore. Skutočná váha expertného názoru by nemala byť posudzovaná len podľa jeho dosahu, ale predovšetkým podľa jeho kvality a overiteľnosti.

Dr. h.c. mult. prof. PhDr. Ing. Štefan Kassay, DrSc.

V roku 1958 sa vyučujú za sústružníka v Považskej Bystrici v Závodoch ťažkého strojárstva. V Košiciach pracoval ako sústružník v Ťažkých strojárstvách poľnohospodárskych strojov. V priebehu niekoľkých rokov bol konštruktérom, televíznym redaktorom, stredoškolským učiteľom a zahraničným spravodajcom Československej televízie v Budapešti, Juhoslávii a Rumunsku. Šéfredaktorom Hlavné redakcie programov zo zahraničia sa stal po skončení zahraničnej misie. Neskoré pôsobil ako riaditeľ Central European Development Company so sídlom vo Veľkej Británii. Na základe medzinárodného tendra sa v roku 1991 spoluvlastníkom Pečivární Sereď a v roku 1992 spoluvlastníkom podniku Figaro Trnava. Bol predsedom dozornej rady I.D.C. Holding, a.s. Pôsobí vo viacerých vedeckých a redakčných radách aj v zahraničí. Postupne pôbi zamestnaní nadobudol vzdelanie a univerzitné vzdelanie. Po maturite na Strednej priemyselnej škole strojníckej v Košiciach študoval na Strojníckej fakulte Technickej univerzity (vtedy Vysoká škola technická) v Košiciach, ktorú absolvoval v roku 1970 (Ing.). Následne pokračoval v štúdiu na Karlovej univerzite v Prahe a obhájil rigorózne práce v roku 1976 mu bol udelený titul doktora filozofie (PhDr.). Súčasnne na strojníckej fakulte Technickej univerzity v Košiciach na Katedre ekonomiky a riadenia absolvoval vedeckú aspirantúru. Na Slovenskej technickej univerzite (STU) v Bratislave v roku 1977 po obhajobe bola bola udelená vedecká odborná kandidácia ekonomickej vied z odbetových a prierezových ekonomík (CSc./PhD.). Na Ekonomickej fakulte Univerzity Mateja Bela v Bystrici sa v roku 1996 habilitoval a bol menovaný za docenta vo vednom odbore odvetvové a prierezové ekonomiky (doc.). V Japonsku v roku 1998 absolvoval AOTS (The Association for Overseas Technical Scholarship). Na Slovenskej akadémii vied v Bratislave v roku 2001 obhájili dizertačnú prácu a bola mu udelená vedecká hodnosť DrSc. z odvetvových a prierezových ekonomík. Po inauguračnej prednáške bol vymenovaný prezidentom republiky za profesora v odbore inžinierstvo riadenia priemyslu (2002). Je nositeľom dvoch čestných doktorátov (Doctor Honoris Causa). Prvý mu udelila Technická univerzita v Košiciach „za rozvoj technických vied a akademického vzdelávania diela a v zahraničí“ (2010) a druhý čestný doktorát mu udelila Katolícka univerzita v Ružomberku „za mimoriadny prínos v oblasti spolupráce vzdelávania, vedy a praxe“ (2020). Medzi jeho najdôležitejšie vedecké publikácie patria: Reengineering podnikateľských procesov (1999), Podnik svetovej triedy (2001), Kvadrológia Marketingová spoločnosť firmy holdingových typov (1998-2001), The World Class Company Strategy (2001), Stratégia podnikov svetovej triedy (2002), Životné dielo pentagónu (2001) a podnikanie prvý zväzok (2006), druhý zväzok (2008), tretí zväzok (2010), štvrtý zväzok (2013), piaty zväzok (2014). Zahraničné odborná verejnosť prejavuje záujem o využitie vedeckého diela a jeho praktických impulzov, pre ktorú už boli preložené najvýznamnejšie práce prof. Kassaya do piatich jazykov. Niekoľko rokov v spolupráci s Ministerstvom zahraničných vecí a európskych záležitostí sa venuje ekonomickej diplomácii. Je nositeľom viacerých zahraničných a domácich vyznamenaní. Dlhoročný prípravu projektu Medzinárodného centra vzdelávania (International Center of Education) profesor Kassay v roku 2020 realizoval aplikáciou webových portálov www.intercedu.eu. Tento plán je realizovaný už v roku 2024 prostredníctvom webových portálov www.kassay.eu a www.intercedu.eu. Mzyslom pôsobenia v novej pozícii je šíriť dobré meno Slovenska aj v medzinárodnom význame, kde vychádzame predovšetkým zo spolupráce Memoranda o spolupráci medzi Európskou akadémiou vied a umení v Salzburgu a Medzinárodným centrom vzdelávania – INTERCEDU, a.s., ktoré bolo podpísané profesorom Štefanom Kassayom a profesorom Klausom Maizerom v Limbachu 7. 9. 2023. V zmysle Memoranda bol upravený plán exploatacie multimediálnych produktov INTERCEDU a nového inštitútu profesora Štefana Kassaya pre rozvoj socioekonomických štúdií, ktorý bol otvorený v dechobri 2024.